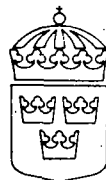

Trafikutskottets betänkande

1987/88:6

om förbud mot radarvarnare (prop. 1987/88:49)

TU
1987/88:6

Sammanfattning

Utskottet tillstyrker i proposition 1987/88:49 framlagt förslag till lagstiftning om förbud mot s.k. radarvarnare omfattande en ny lag om förbud mot radarvarnare och en lag om ändring i radiolagen (1966:755). Förbudet skall omfatta tillverkning, innehav, överlåtelse och användning. Den som bryter mot förbudet skall kunna dömas till böter eller fängelse i högst sex månader. I och med att fängelse kan följa på brottet kan polisen företa husrannsakan och kroppsvisitation för att söka efter radarvarnare som har dolts. En radarvarnare som har varit föremål för brott skall kunna förverkas.

Utskottet föreslår att lagstiftningen skall träda i kraft den 1 april 1988 i stället för den 1 januari 1988, vilken tidpunkt har föreslagits i propositionen.

Ett motionsförslag (m) om att propositionen skall avslås avstyrks av utskottet liksom ett motionsförslag (fp) om att fängelsestraff inte skall kunna följa på brott mot ett förbud mot radarvarnare utan enbart bötesstraff. M-ledamöterna reserverar sig till förmån för m-förslaget och fp- och c-ledamöterna till förmån för fp-förslaget.

Propositionen

I proposition 1987/88:49 om förbud mot radarvarnare föreslår regeringen (kommunikationsdepartementet) – efter hörande av lagrådet – att riksdagen antar inom kommunikationsdepartementet upprättade förslag till

1. lag om förbud mot radarvarnare,
2. lag om ändring i radiolagen (1966:755).

Lagförslagen har tagits in i *bilaga* till betänkandet.

Motionerna

1987/88:T5 av Olle Grahn m.fl. (fp) vari yrkas att riksdagen med ändring i regeringens förslag beslutar att 3 § i förslaget till lag om förbud mot radarvarnare skall ges följande lydelse: "Den som bryter mot 2 § skall dömas till böter."

1987/88:T6 av Rolf Clarkson m.fl. (m) vari yrkas att riksdagen avslår propositionen i dess helhet.

Den metod för hastighetskontroll på vägar som polisen använder i de allra flesta fall är uppmätning av hastigheten med hjälp av radar. De elektromagnetiska vågor som polisens radar alstrar kan emellertid också tas emot av s.k. radarvarnare som vid mottagningen avger ljudsignaler och ljussignaler. Radarvarnarna kan ge utslag för en hastighetsmätning på mer än två kilometers avstånd, medan radarhastighetsmätningarna normalt registrerar fordonens hastigheter på ett avstånd av högst 100 m. Det har blivit alltmer vanligt att bilister använder radarvarnare för att upptäcka polisens hastighetskontroller innan hastigheten har hunnit registreras.

I en framställning till regeringen år 1986 hemställde rikspolisstyrelsen om förbud mot innehav av radarvarnare och annan elektronisk utrustning som kan användas för att upptäcka polisens hastighetsmätningar med radar med motiveringen att sådan utrustning försvårar hastighetskontrollerna. Med anledning av rikspolisstyrelsens framställning utarbetades inom kommunikationsdepartementet promemorian (Ds K 1987:2) Förbud mot radarvarnare vari lades fram förslag om förbud mot innehav av radarvarnare i motorfordon.

Utskottet

På grundval av promemorian Förbud mot radarvarnare och remissbehandling av denna föreslås i proposition 1987/88:49 förbud mot tillverkning, innehav, överlåtelse och användning av radarvarnare, definierad som varje anordning som är konstruerad för att ta emot elektromagnetiska vågor från radarhastighetsmätare för vägtrafik. Inte heller en annan anordning, som är så konstruerad att den kan ta emot elektromagnetiska vågor från radarhastighetsmätare skall få användas i fordon för detta ändamål. För brott mot de föreslagna förbuden skall kunna följa böter eller fängelse i högst sex månader m.m.

Då marknadsföring av en otillåten produkt enligt marknadsdomstolens praxis anses som otillbörlig marknadsföring enligt 2 § marknadsföringslagen (1975:1418) förutsätts att inte heller marknadsföring av radarvarnare skall vara tillåten.

Regleringen av radarvarnare föreslås ske i en särskild lag om förbud mot radarvarnare. I radiolagen (1966:755), som innehåller de grundläggande bestämmelserna om användningen av radiovågor, föreslås ett tillägg, vari anges att särskilda bestämmelser finns om radarvarnare. Den föreslagna lagstiftningen föreslås träda i kraft den 1 januari 1988.

I motion T6 (m) begärs att riksdagen skall avslå propositionen. Motionärerna framhåller att de av principiella skäl är kritiskt inställda mot förslag som syftar till att förbjuda medborgarna att äga eller att nyttja viss egendom och särskilt mot propositionens förslag – med vilka avsikten enligt motionärerna är att medborgarna skall förbjudas att inneha viss egendom endast för att den försvårar statens kontroll av medborgarnas beteenden i vissa situationer. Motionärerna anser att ett bättre sätt att förstärka trafikövervakningen än att förbjuda radarvarnare är att förstärka polisens resurser för denna övervak-

ning. De framhåller också svårigheter att övervaka att ett förbud efterlevs. Motionärerna kritiserar också att fängelsestraff skall kunna följa på brott mot det föreslagna förbudet. De påpekar att den som bryter mot förbudet kan bli föremål för så ingripande åtgärder som husrannsakan och fängelse medan straffet för förseelser mot olika föreskrifter i vägtrafikkungörelsen (1972:603) – t.ex. hastighetsöverträdelser – är böter, högst 1 000 kr.

Utskottet vill erinra om att ungefär hälften av dagens trafik går med hastigheter utöver de tillåtna. Beräkningar som har gjorts av statens väg- och trafikinstitut (VTI) visar att ca 200 människoliv skulle kunna sparas årligen om ingen överskred hastighetsgränserna (SOU 1987:43 s. 36). Höga hastigheter ökar också utsläppen av föroreningar.

Med anledning av motionsyrkanden om åtgärder mot hastighetsöverträdelser med hänsyn till bilavgasernas negativa miljöeffekter och det ökade antalet trafikolyckor gav riksdagen på förslag av utskottet under förra riksmötet som sin mening regeringen till känna att hastighetsövervakningen på vägarna borde förstärkas och sanktionerna mot hastighetsöverträdelser skärpas (TU 1986/87:1 s. 12 och 28, rskr. 2). I utskottets av riksdagen under innevarande riksmöte behandlade betänkande TU 1987/88:1 har utskottet erinrat om detta uttalande (s. 11).

Det är – som föredragande departementschefen framhåller i propositionen – uppenbart att hastighetskontroller med hjälp av hastighetsmätning med radar som ett led i hastighetsövervakningen mister sin effekt om bilisterna genom att använda radarvarnare uppmärksammar kontrollerna i förväg. Utskottet vill också framhålla att bilister med radarvarnare som kör för fort och som upptäcker hastighetskontroller med radar kan förorsaka störningar i trafiken då de kraftigt bromsar in bilarna för att hålla tillåten hastighet. Utskottet tillstyrker därför att förbud mot radarvarnare införs och att lagförslagen läggs till grund för lagstiftning härom. Detta innebär att utskottet avstyrker motion T6 (m).

Som nämnts föreslås i propositionen att fängelse skall kunna följa på brott mot förbud mot radarvarnare. I förslaget till lag om förbud mot radarvarnare föreskrivs sålunda i 3 § att den som bryter mot 2 § – dvs. den paragraf som innehåller bestämmelser om olika slag av olovlig befattning med radarvarnare m.m. – skall dömas till böter eller fängelse i högst sex månader. När fängelse kan följa på ett brott blir det möjligt för polisen att företa husrannsakan och kroppsvisitation – för att bl.a. söka efter radarvarnare som har dolts – i enlighet med vad som föreskrivs i 28 kap. rättegångsbalken (RB).

I motion T5 (fp) vänder sig motionärerna mot att så ingripande och integritetskränkande åtgärder som husrannsakan och kroppsvisitation skall kunna företas för brott mot ett förbud mot radarvarnare. Nämda åtgärder bör enligt motionärerna kunna komma i fråga vid brott som är allvarligare. Motionärerna begär därför att endast bötesstraff skall kunna följa på brott mot föreslaget förbud.

Enligt föredraganden bör befattning med radarvarnare i strid mot 2 § i förslaget till lag om förbud mot radarvarnare normalt leda till ett bötesstraff.

Mer omfattande innehav eller t.ex. upprepade överlåtelse bör enligt honom dock kunna medföra fängelse. Utskottet ansluter sig till detta.

Det är enligt utskottets mening rimligt att – vid utredning om brott mot ett förbud – husrannsakan och kroppsvisitation skall kunna användas t.ex. för att söka efter radarvarnare som har dolts.

Utskottet tillstyrker således förslaget till 3 § i förslaget till lag om förbud mot radarvarnare och avstyrker motion T5 (fp).

Utskottet har inte något att erinra mot utformningen av förslaget till lag om förbud mot radarvarnare i övrigt och inte heller mot utformningen av förslaget till lag om ändring i radiolagen (1966:755). Utskottet föreslår att riksdagen antar det förstnämnda lagförslaget även i nu nämnda del samt det sistnämnda lagförslaget, dock med den ändring av ikraftträdandetidpunkten för lagförslagen som förordas nedan.

Som nämnts ovan föreslås i propositionen att lagförslagen skall träda i kraft den 1 januari 1988. Riksdagen beräknas emellertid inte kunna behandla ärendet förrän i mitten av innevarande december månad, vilket torde medföra att de nya författningarna inte hinner komma ut i SFS före årsskiftet. Redan av detta skäl måste ikraftträdandet senareläggas. Härtill kommer att visst förberedelsearbete kan krävas inför ett ikraftträdande, t.ex. när det gäller information om förbudet. En viss tid bör således förflyta mellan riksdagsbeslut och lagstiftningens ikraftträdande. Utskottet föreslår därför att ikraftträdandet får ske den 1 april 1988.

Hemställan

Utskottet hemställer

1. beträffande *frågan om avslag på proposition 1987/88:49* att riksdagen avslår motion 1987/88:T6 (m),
2. beträffande *lagtexten i 3 § förslaget till lag om förbud mot radarvarnare* att riksdagen med bifall till propositionen i denna del och med avslag på motion 1987/88:T5 (fp) antar det i bilagä till betänkandet redovisade förslaget till lag om förbud mot radarvarnare såvitt avser 3 §,
3. beträffande *lagförslagen i övrigt* att riksdagen med bifall till propositionen i denna del antar
 - a) förslaget till lag om förbud mot radarvarnare i den mån det inte omfattas av utskottets hemställan ovan, dock med den ändringen att ikraftträdandetidpunkten bestäms till den 1 april 1988,
 - b) förslaget till lag om ändring i radiolagen (1966:755), dock med den ändringen att ikraftträdandetidpunkten bestäms till den 1 april 1988.

Stockholm den 3 december 1987

På trafikutskottets vägnar

Birger Rosqvist

Närvarande: Birger Rosqvist (s), Rolf Clarkson (m), Olle Östrand (s), Sven-Gösta Signell (s), Gösta Andersson (c), Rune Johansson (s), Per Stenmarck (m), Margit Sandéhn (s), Sten-Ove Sundström (s), Hugo Bergdahl (fp), Görel Bohlin (m), Jarl Lander (s), Ingrid Hasselström Nyvall (fp), Rune Thorén (c) och Berit Larsson (vpk).

TU 1987/88:6

Reservationer

1. Frågan om avslag på proposition 1987/88:49 (mom. 1)

Rolf Clarkson, Per Stenmarck och Görel Bohlin (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 3 börjar med "Utskottet vill" och på s. 4 slutar med "1 april 1988" bort ha följande lydelse:

Utskottet instämmer i vad som i motion T6 (m) sägs om att det måste krävas starka skäl innan undantag görs från principen att den enskilde har rätt att äga eller nyttja egendom efter vad han själv finner lämpligt. Skäl av sådan styrka att det är motiverat att införa förbud mot radarvarnare finns inte enligt utskottets mening. Motiveringen för det föreslagna förbudet är ju endast att användning av radarvarnare försvårar statens kontroll av medborgarna i vissa situationer.

Om bilister inte använder radarvarnare och sålunda inte kan bli förvarnade om polisens hastighetskontroller skall detta enligt propositionen leda till att bilisterna inte överskrider tillåtna hastigheter. Användning av radarvarnare har strängt taget samma effekt – bilisten sänker hastigheten till den tillåtna.

Som framhålls i motionen måste det också beaktas att kontroll av efterlevnaden av ett förbud mot radarvarnare ökar byråkratins i samhället och ställer krav på personalresurser. Polisen har i dag knappa personalresurser för trafikövervakningen. Det finns angelägnare uppgifter att använda polisens personalresurser till och de eventuella tillskott av dessa resurser som sker än till övervakning av ett förbud mot radarvarnare.

Till den kritik som utskottet sålunda anfört mot förslaget om förbud mot radarvarnare som sådant vill utskottet foga kritik mot de påföljder som föreslås för överträdelse av ett förbud. Det är nämligen enligt utskottets mening orimligt att – som det föreslås i propositionen – fängelsestraff skall kunna följa på en överträdelse, när man betänker att hastighetsöverträdelse – som skall motverkas enligt syftet med radarvarnare – leder till ordningsbot. Det förefaller som om fängelsestraff har intagits i den föreslagna straffskalan för överträdelse av förbud mot radarvarnare för att möjliggöra husrannsakan och kroppsvsitation i brottsutredande syfte. Att så ingripande och integritetskränkande åtgärder skall kunna vidtas för att t.ex. söka efter radarvarnare som dolts understryker det orimliga med hela propositionsförslaget.

Sammanfattningsvis anser utskottet således att tillräckliga skäl för att införa förbud mot radarvarnare inte finns, att ett förbud skulle leda till ökad byråkrati och dränering av polisens knappa personalresurser och att konsekvenserna för den som överträder ett förbud skulle kunna bli orimliga.

Mot bakgrund av det anförda ansluter sig utskottet till förslaget i motion T6 (m) att propositionen bör avslås i sin helhet.

dels att utskottets hemställan under 1 bort ha följande lydelse:

1. beträffande *frågan om avslag på proposition 1987/88:49* att riksdagen med bifall till motion 1987/88:T6 (m) avslår proposition 1987/88:49,

2. Lagtexten i 3 § förslaget till lag om förbud mot radarvarnare (mom. 2)

Gösta Andersson (c), Hugo Bergdahl (fp), Ingrid Hasselström Nyvall (fp) och Rune Thorén (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 3 som börjar med "Enligt föredraganden" och på s. 4 slutar med "motion T5 (fp)" bort ha följande lydelse:

I den inom kommunikationsdepartementet upprättade promemorian Förbud mot radarvarnare, vari som nämnts förbud mot innehav av radarvarnare föreslogs, anfördes (s. 24) att påföljden för brott mot ett förbud inte behövde bli mer ingripande än penningböter, vilket skulle medföra den fördelen att eventuella överträdelse skulle kunna beivras snabbt och effektivt genom (föreläggande enligt bestämmelserna i 48 kap RB om) ordningsbot. I propositionen föreslås emellertid påföljden kunna bli så sträng som fängelsestraff. Därvid skall så ingripande och integritetskränkande åtgärder som husrannsakan och kroppsvisitation kunna användas i brottsutredande syfte. Utskottet anser att man inte bör gå längre i fråga om påföljd än som förutsattes i promemorian. Det bör i sammanhanget beaktas att den som gör sig skyldig till hastighetsöverträdelse – som man vill motverka genom ett förbud mot radarvarnare – enligt vägtrafikkungörelsen (1982:603) här för döms till böter, högst 1 000 kr. Som föreslås i motion T5 (fp) bör den som bryter mot förbud mot radarvarnare kunna dömas till böter.

dels att utskottets hemställan under 2 bort ha följande lydelse:

2. beträffande *lagtexten i 3 § förslaget till lag om förbud mot radarvarnare*

att riksdagen med anledning av propositionen i denna del och med bifall till motion 1987/88:T5 (fp) antar det i bilaga till betänkandet redovisade förslaget till lag om förbud mot radarvarnare såvitt avser 3 §, dock med den ändringen att paragrafen ges följande som *Reservanternas förslag* betecknade lydelse:

Regeringens förslag

Reservanternas förslag

3 §

Den som bryter mot 2 § skall dömas till böter *eller fängelse i högst sex månader.*

Den som bryter mot 2 § skall dömas till böter.

Propositionens lagförslag

TU 1987/88:6

Bilaga

1 Förslag till

Lag om förbud mot radarvarnare

Härigenom föreskrivs följande

1§ Med radarvarnare förstås i denna lag varje anordning som är konstruerad för att ta emot elektromagnetiska vågor från en radarhastighetsmätare för vägtrafik.

2§ Radarvarnare får inte tillverkas, innehas, överlåtas eller användas. Ej heller får en annan anordning som är så konstruerad att den kan ta emot elektromagnetiska vågor från en radarhastighetsmätare användas i ett fordon för detta ändamål.

3§ Den som bryter mot 2§ skall dömas till böter eller fängelse i högst sex månader.

4§ En radarvarnare eller annan anordning som har varit föremål för brott enligt denna lag skall förklaras förverkad.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1988.

2 Förslag till

Lag om ändring i radiolagen (1966:755)

Härigenom föreskrivs att 3§ radiolagen (1966:755)¹ skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3§

Mottagare får innehas och användas av var och en. Om avgift för innehav av mottagare finnas bestämmelser i lagen (1978:478) om avgift för innehav av televisionsmottagare.

Mottagare får inte användas på sådant sätt att mottagning på andra platser störs.

Om radarvarnare finns särskilda bestämmelser i lagen (1987:000) om förbud mot radarvarnare.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1988.

¹ Lagen omtryckt 1986:1209.

